

Toekomstvisie Voortgezet Onderwijs Papendrecht *Duurzaam en Doordacht*

Hoofdstuk A - Inleiding

Papendrecht is een echte onderwijsgemeente: dagelijks volgen bijna 7000 kinderen en jongeren er onderwijs. De gemeente telt, naast een uitgebreid aanbod van voorschoolse voorzieningen, maar liefst negen scholen voor regulier basisonderwijs, twee scholen voor speciaal (basis)onderwijs, twee scholen voor voortgezet onderwijs en een Volksuniversiteit.

Dit brede en hoogwaardige onderwijsaanbod draagt bij aan de maatschappelijke participatie van de Papendrechtters, maakt dat Papendrecht een aantrekkelijke gemeente is om er te wonen en geeft Papendrecht een belangrijke rol in de regio. Onderwijs is dan ook een speerpunt binnen het gemeentelijke beleid¹.

De gemeente Papendrecht hecht aan een breed aanbod van kwalitatief hoogwaardig onderwijs, met een speciale focus op techniek. Daarnaast vormt de relatie onderwijs-arbeidsmarkt voor de gemeente Papendrecht al geruime tijd een speerpunt (wat in het Coalitieakkoord 2014-2018 opnieuw is opgenomen).

De twee scholen voor voortgezet onderwijs in Papendrecht, *Christelijke Scholengemeenschap De Lage Waard* en *het openbare Willem de Zwijger College*, dragen in sterke mate bij aan dit onderwijsprofiel van de gemeente:

- ✓ **Het Willem de Zwijger College** is een openbare scholengemeenschap die in twee gemeenten een vestiging heeft. De hoofdlocatie staat in Papendrecht en er is een nevenvestiging in de gemeente Hardinxveld-Giessendam. De school biedt onderwijs aan op de volgende niveaus: vmbo (basis-, kader-, gemengde en theoretische leerweg), havo, atheneum en gymnasium.

Het aantal leerlingen dat de school bezoekt, bedraagt ongeveer 1450. Zij zijn voor iets meer dan de helft afkomstig uit Papendrecht, verder komen zij uit de gemeenten in de westelijke Alblasserwaard.

De school heeft een sterk profiel van kansenschool.

- ✓ **De Lage Waard** is een brede christelijke scholengemeenschap die twee vestigingen heeft binnen de gemeente Papendrecht. Een havo- en vwo-vestiging aan de Vijzellaan en een vmbo-vestiging aan de Burgemeester Keizerweg waar de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg, de theoretische leerweg en de th klassen (brugklassen met een gecombineerde theoretische leerweg en havo-profiel) gevestigd zijn.

✓

Voor De Lage Waard geldt dat van de in totaal 2300 leerlingen 40% afkomstig is uit Papendrecht en 60% uit de gemeenten in de West Alblasserwaard en uit Dordrecht.

De vmbovestiging profileert zich nadrukkelijk als de locatie waar onderwijs en begeleiding op maat geboden wordt. De havo/vwo-vestiging biedt gedegen onderwijs op een hoog niveau.

Voor beide scholen geldt dat zij uitstekende onderwijsresultaten boeken en in de regio een goede naam hebben.

Samenwerking

Wij hebben elkaar de afgelopen jaren in toenemende mate weten te vinden en werken momenteel al op tal van gebieden samen. Een aantal voorbeelden daarvan is:

¹ Bron: Kadernota 2012-2016 van de gemeente Papendrecht.

- ✓ Beide scholen organiseren – in samenwerking met de gemeente Papendrecht én regionale bedrijven en instellingen – al twee jaar de zogenoemde “Onderwijsroute”. Leerlingen uit de tweede klassen van het vmbo bezoeken bedrijven en instellingen van hun keuze. Zo bereiden zij zich voor op het maken van een keuze voor een sector in de bovenbouw. De leerlingen worden vervoerd met bussen, zodat de bezoeken veilig en efficiënt kunnen plaatsvinden. Het is onze wens om de “Onderwijsroute” uit te breiden voor havo- en vwo-leerlingen.
- ✓ Een voorloper van de “Onderwijsroute” was de “Techniekroute”. Beide scholen hebben met het toenmalige Lokale Onderwijs Centrum het PO-VO techniek project tot stand gebracht. In dit project bezochten leerlingen uit groep 8 van de regionale basisscholen de techniekafdelingen van de scholen om daar technische opdrachten uit te voeren. Uit dit project is de “Techniekroute” ontstaan. In Papendrecht, Alblasterdam en Molenwaard bezoeken leerlingen van de basisscholen uit groep 7 of 8 technische bedrijven om daar iets te zien, te horen en te doen. Dé manier om gepassioneerd te raken voor de hoogwaardige regionale techniek.
- ✓ In het kader van het Masterplan Drechtsteden vinden regelmatig gezamenlijke activiteiten plaats, zoals de scholing van de techniekdocenten en de afstemming van de ontwikkeling van de nieuwe vmbo-programma’s (waarbij ook het Griendencollege in Sliedrecht is betrokken);
- ✓ Grote onderhoudsuitgaven – die aan onze gebouwen helaas nodig zijn en de komende jaren zullen toenemen in aantal en omvang – besteden we gezamenlijk aan. Dit leidt tot een kostenbesparing. Voorbeelden zijn de brandmeld- en ontruimingsinstallaties, de BHV-plannen en de opleiding van de ploegleiders BHV.

Aansluitend bij het gemeentelijk beleid werken wij ook, gezamenlijk én elk afzonderlijk, actief samen met het bedrijfsleven. Aansprekende voorbeelden daarvan zijn:

- ✓ Een landelijk initiatief van een aantal grote bedrijven is “Jetnet”. Via een website worden scholen en bedrijven aan elkaar gekoppeld. Havo- en vwo-klassen van onze beide scholen werken op deze manier met een aantal grote regionale bedrijven aan interessante projecten.
- ✓ Onze scholen werken, samen met scholen uit Dordrecht en Zwijndrecht, aan “Focus op bèta”. Dit is een initiatief dat projecten ontwikkelt die zijn gericht op bètavakken. Zo wordt jaarlijks het beste profielwerkstuk gekozen door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en het hoger onderwijs. Er worden ook beurzen gegeven aan veelbelovende bètaleerlingen die naar het wetenschappelijk onderwijs gaan.
- ✓ De gemeente Papendrecht organiseert sinds twee jaar het prestigieuze congres “Aerospace meets Maritime”. Tijdens dit congres spreken CEO’s van toonaangevende bedrijven uit de regio met elkaar over belangrijke toekomstige ontwikkelingen. Leerlingen van onze beide scholen worden voor dit congres uitgenodigd en actief betrokken bij de invulling van het programma.
- ✓ Leerlingen bezoeken, onder begeleiding van Stimular en met ondersteuning van de gemeente Papendrecht, organisaties (waaronder het gemeentehuis en andere onderwijsinstellingen) en bedrijven om in kaart te brengen wat er op het gebied van energiezuinigheid kan worden verbeterd.

Partners

Het Willem de Zwijger College én De Lage Waard zijn al vele tientallen jaren in Papendrecht gevestigd en hebben een positief en sterk imago in Papendrecht en omgeving. Naast de aantrekkingskracht van de goede sfeer, de vele activiteiten voor leerlingen en de persoonlijke en betrokken begeleiding van onze leerlingen, is dit mede gestoeld op de goede examenresultaten en de goede beoordelingen van de onderwijsinspectie². De samenwerking die tot stand is gekomen en die wij de komende jaren verder

² Zie: www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/voortgezetonderwijs

verstevigen, komt het *behoud* en de *verbreding van die kwaliteit* ten goede. De scholen zien elkaar als partners die elkaar, waar nodig, helpen en scherp houden.

Oog, oor en hart voor onze jongeren

Wij zijn overtuigd van het belang van het bieden van een breed onderwijsaanbod aan onze inwoners van Papendrecht en de (wijde) regio daaromheen en wij doen dit op een betrokken manier met 'oog, oor en hart' voor de jongeren. Het gaat immers om hén.

Belangrijke keuzes voor de toekomst

Kwalitatief goed voortgezet onderwijs, met daarbij ook de mogelijkheid voor ouders om op basis van hun levensovertuiging een schoolkeuze te maken, is een groot goed in onze Papendrechtse samenleving. Het onderwijsaanbod maakt de gemeente Papendrecht mede tot een aantrekkelijke woonplaats en zorgt voor de noodzakelijke dynamiek in en betrokkenheid bij de lokale samenleving.

Wij willen dit de komende jaren van harte mogelijk blijven maken, maar merken in toenemende mate dat externe ontwikkelingen en interne factoren van invloed zijn op onze onderwijsvisie. We zullen, als scholen in samenspraak met de gemeente, belangrijke keuzes moeten maken om ook in de jaren die komen kwalitatief goed onderwijs te kunnen blijven bieden.

Het is daarom dat wij sámen deze toekomstvisie hebben geschreven waarin wij aangeven hoe en met welke randvoorwaarden het mogelijk is en blijft om kwalitatief goed voortgezet onderwijs te blijven bieden. Graag gaan wij over deze toekomstvisie en de keuzes die moeten worden gemaakt, met de gemeente Papendrecht in gesprek. In het belang van Papendrecht in het algemeen en van onze jongeren, hun ouders en onze scholen in het bijzonder.

Papendrecht, januari 2016

De directies van het Willem de Zwijger College en De Lage Waard

Hoofdstuk B - Wat is er aan de hand?

Trends & Ontwikkelingen

In het verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal

Willem Bilderdijk, dichter en geleerde (1756-1831)

Het onderwijs, zowel landelijk als lokaal, is voortdurend in beweging. Het verandert immers mee met de tijd. Wie een bezoek brengt aan het Nationaal Onderwijsmuseum in buurgemeente Dordrecht, zal dit met eigen ogen kunnen aanschouwen. Hoewel onderwijs onderwijs blijft, is de vorm in de loop van de tijd veranderd. Deze ontwikkeling staat niet stil. Ook vandaag de dag – anno 2016 – veranderen onderwijsconcepten en dat vraagt om antwoorden en het maken van strategische keuzes. Welke externe ontwikkelingen en interne factoren spelen daarbij een rol? Welke trends en ontwikkelingen komen op ons af en wat betekent dit voor de toekomst van het onderwijs, ook in de gemeente Papendrecht?

B.1. Externe ontwikkelingen

Welke algemene ontwikkelingen zien we op ons afkomen?

- De beide scholen hebben de afgelopen jaren als werkgever en bedrijfsvoerder een steeds grotere verantwoordelijkheid gekregen. Deze ontwikkeling gaat door. We wisselen onze expertise op het gebied van de bedrijfsvoering uit en voorkomen daarmee dubbel (en dus extra kostbaar) werk.
- In Nederland is sinds begin 2015 een maatschappelijke dialoog over de toekomst van het onderwijs aan de gang. Gezien de stortvloed van reacties die het Platform Onderwijs 2032 kreeg van leraren, leerlingen, bestuurders, wetenschappers, ondernemers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, lijkt de tijd rijp voor veranderingen in het onderwijs, in zowel de structuur als in de inhoud. De landelijk gevoelde behoefte aan vernieuwing van het onderwijs leeft ook binnen beide scholen.

Het project 'Leerling 2020' van de VO-raad heeft het belang van maatwerk in het onderwijs met behulp van gepersonaliseerd leren in kaart gebracht. Deze door veel scholen gewenste aanpak heeft verregaande consequenties voor de inhoud, de aanpak en de vorm van ons onderwijs, die goed aansluiten bij de discussie over onderwijsvernieuwing in onze beide scholen.

De afspraken die in 2013 zijn gemaakt met onderwijsinstellingen, werkgevers, werknemers, Rijksoverheid en regionale overheden en zijn vastgelegd in het Nationaal Techniepact 2020, hebben het doel het aantal technici te vergroten en de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te verbeteren. Juist in onze regio geven we aan deze afspraken concreet vorm, opdat aan de vraag naar technici op alle niveaus voldaan kan blijven worden.

Welke regionale ontwikkelingen spelen een rol?

- De Rijksoverheid stuurt aan op bestuurlijke samenwerking in de grote regio die zich uitstrekt van Dordrecht tot en met Gorinchem; zo worden steeds meer subsidies voor projecten op het terrein van onderwijs en arbeidsmarkt uitsluitend nog toegekend aan samenwerkingsverbanden die deze regio omvatten. Dat vraagt naar onze mening om een *sterkere positionering* van het voortgezet

onderwijs in Papendrecht. We willen investeren in krachtige voorzieningen in de eigen gemeenschap om zodoende concentratie in de centrumgemeente te voorkomen.

- Het Griendencollege in Sliedrecht denkt na over (verregaande) samenwerking met scholen in de regio. De Papendrechtse vmbo-scholen investeren al in samenwerking met het Griendencollege, onder andere door afstemming van onderwijsprogramma's.
- Gemeenten in de omgeving van Papendrecht hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in schoolgebouwen voor het voortgezet onderwijs. Als de gemeente Papendrecht de – door haarzelf – verwoorde ambitie van onderwijsgemeente wil waarmaken, dan moet ze scholen in staat stellen het onderwijs up to date te houden in gebouwen die *eigentijds, milieuvriendelijk, duurzaam* en *aantrekkelijk* zijn; zowel voor leerlingen als voor onderwijzend personeel.

Welke lokale ontwikkelingen zijn van invloed op de toekomst van het voortgezet onderwijs?

- Het onderwijsaanbod in de gemeente Papendrecht kan – vanwege een mogelijke afname van het aantal leerlingen – onder druk komen te staan. Dit heeft in het bijzonder gevolgen voor de beide uiteinden van het onderwijsaanbod: het beroepsgericht vmbo en vwo. Het wordt, met andere woorden, de komende jaren steeds moeilijker om een *volledig* en, voor ouders en jongeren, *aantrekkelijk en breed* onderwijsaanbod te bieden en te behouden. Wij willen ons van harte inspannen om dit in de toekomst in stand te houden.
- Toen de scholen in Papendrecht werden gebouwd, werd de materiële vergoeding nog gebaseerd op het aantal vierkante meters. De Rijksfinanciering van scholen is tegenwoordig gebaseerd op het leerlingenaantal. Dat heeft tot gevolg dat onbenutte ruimte in de huidige gebouwen wel kosten van onderhoud en exploitatie met zich meebrengen die nu worden betaald met geld dat voor onderwijs is bedoeld.
- Voor de toegankelijkheid tot een breed onderwijsaanbod voor leerlingen uit de West-Alblasserwaard is versterking binnen de gemeente Papendrecht van belang. Wanneer (één van) beide Papendrechtse scholen noodgedwongen aansluiting zou (den) moeten zoeken bij besturen in de regio, ontstaat het niet ondenkbeeldige scenario dat het huidige onderwijsaanbod in Papendrecht niet gehandhaafd blijft. De gemeente Papendrecht verliest dan immers invloed op de keuzes die een elders gevestigd bestuur zal maken met betrekking tot de spreiding van het onderwijsaanbod. Voor de leerlingen uit Papendrecht en de omliggende gemeenten zal dat betekenen dat voor het volgen van onderwijs steeds meer reiskilometers zullen moeten worden gemaakt.
- De beide scholen huisvesten leerlingen uit de omliggende gemeenten. Dat is een situatie die al vele jaren bestaat en door ouders als een gegeven wordt geaccepteerd. Nieuwbouw brengt geen grote verschuivingen voor leerlingen teweeg.
- De ontwikkelingen in de West-Alblasserwaard worden, behalve door het Willem de Zwijger College en De Lage Waard, ook bepaald door het Griendencollege. Er vindt wel geregeld overleg tussen de drie scholen plaats, maar het Griendencollege kiest vooralsnog voor een eigen koers.

Conclusie

- *De geschetste algemene, regionale en lokale ontwikkelingen zijn van grote betekenis voor de toekomst van het voortgezet onderwijs in Papendrecht;*
- *Een afwachtende (lees: passieve) houding leidt ertoe dat (de samenleving van de gemeente) Papendrecht en de regio voor wat betreft het voortgezet onderwijs buiten spel komen te staan;*
- *Het ontwikkelen van een Papendrechtse toekomstvisie op de onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs is urgent en is van grote betekenis voor het kunnen maken van belangrijke keuzes voor de toekomst.*

B.2. Interne factoren

Naast de bovengenoemde externe ontwikkelingen kampen beide scholen ook met interne belemmerende factoren die van invloed zijn (of worden) op de toekomst van het voortgezet onderwijs in Papendrecht:

- De huidige gebouwen van het Willem de Zwijger College en De Lage Waard zijn bijna allemaal 40 jaar of ouder en voldoen in meer- of mindere mate niet meer aan de (onderwijskundige) eisen van deze tijd. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de grote investeringen die nodig waren om aan de vernieuwde brandweereisen te voldoen (in 2014 bedroegen deze investeringen voor beide scholen samen meer dan één miljoen euro!). De onderhouds- en exploitatiekosten zorgen ook de komende jaren voor extra kosten.
- Voor de Papendrechtse scholen voor voortgezet onderwijs betekent dit dat nu al geld, dat eigenlijk is bestemd voor (het verbeteren en verbreden van de kwaliteit van) het onderwijs, wordt vrijgemaakt om de huisvesting veilig te maken en aan de regelgeving te kunnen voldoen.
- Het is voor de scholen nu onmogelijk om te bepalen of investeringen in de gebouwen vanuit financieel perspectief verantwoord zijn: gemeentelijke toekomstplannen voor wat betreft de huisvesting van het voortgezet onderwijs ontbreken.

Conclusie

De schoolbesturen van het Willem de Zwijger College en De Lage Waard hebben gemeend dat het niet verstandig is om de gevolgen van deze externe ontwikkelingen passief af te wachten.

De beide schoolbesturen hebben daarom een eigen Toekomstvisie Voortgezet Onderwijs Papendrecht geschreven waarin wij

- *a) onze visie op het voortgezet onderwijs in Papendrecht beschrijven*
- *b) verschillende scenario's hebben verkend om deze toekomstvisie concreet gestalte te kunnen geven en*
- *c) wij onze voorkeur voor één van deze scenario's hebben onderbouwd.*

Want:

- ✓ Om de genoemde algemene, regionale en lokale bedreigingen het hoofd te kunnen bieden, is en blijft sterk voortgezet onderwijs in Papendrecht nodig. Wij werken daarom samen, zónder te fuseren. Keuzevrijheid voor ouders en leerlingen, in de gemeente en regio, is een kostbaar goed en wij blijven daar zéér aan hechten.
- ✓ Wij menen dat wij op deze manier in staat zijn en blijven om een breed onderwijsaanbod in de gemeente Papendrecht, ook op langere termijn, in stand te kunnen houden. Dit geldt in het bijzonder voor het aanbod technisch vmbo en atheneum/gymnasium; beide scholen willen dit door hun samenwerking in stand houden.
- ✓ Naast de bovengenoemde externe ontwikkelingen en interne factoren, staan we aan de vooravond van grote veranderingen in het (voortgezet) onderwijs die zowel van invloed zijn op onze visie als op de huisvesting van het onderwijs.
- ✓ Wij menen dat, wanneer de voordelen van samenwerking worden gerealiseerd, wij onderwijsgeld ook daadwerkelijk aan het onderwijs zelf kunnen besteden.
- ✓ Onze samenwerking krijgt eenvoudiger vorm wanneer beide scholen op één locatie zijn gehuisvest.
- ✓ Het college van B&W schrijft in een brief³ aan de gemeenteraad van Papendrecht dat zij zich met de scholen “er gezamenlijk voor inzetten om nog in deze bestuursperiode (2014-2018) een voorstel aan u voor te leggen over de wijze waarop wij de huisvesting voor het VO voor de toekomst willen borgen, rekening houdend met de financiële (on-)mogelijkheden van onze gemeente.” Verder: “Voor ons college geldt dat wij inzetten op het behoud van een divers en kwalitatief goed onderwijsaanbod in Papendrecht. De ambitie die de beide schoolbesturen hebben aangegeven op 27 november 2014 (namelijk: het realiseren van een nieuw ‘scholendorp’) delen we als optimaal resultaat.”

³ Brief van het college van B&W aan de gemeenteraad van Papendrecht, dd. 29 april 2015

- ✓ Wij verkennen daarom graag op verzoek van en samen met de gemeente de mogelijkheden van nieuwbouw (voor onze beide scholengemeenschappen) op één locatie. Deze gezamenlijke nieuwbouw zal naar ons idee zeer beslist kleinschaligheid en eigenheid moeten uitstralen: beide scholen houden een herkenbaar eigen gezicht waarbij overzichtelijkheid en veiligheid belangrijke sleutelwoorden zijn. Een eigen plek voor de verschillende onderwijstypes, waarbij méér dan ooit geldt dat dit geheel méér is dan de som der delen.

Hoofdstuk C - Wat vinden wij belangrijk?

Onze Toekomstvisie Voortgezet Onderwijs Papendrecht

*„De meeste ideeën over onderwijs zijn niet nieuw,
maar niet iedereen kent de oude ideeën.”*

Euclides, Grieks wiskundige en filosoof 430 v. C.-360 v.C.

We schreven het al eerder: het onderwijs is continu in beweging – niet alléén door de genoemde externe ontwikkelingen en interne factoren van onze scholen. Ook traditionele onderwijsopvattingen staan ter discussie en nieuwe inzichten winnen terrein. In combinatie met de algemene, regionale en lokale ontwikkelingen die wij op ons af zien komen, hebben wij – daartoe aangespoord door de gemeente Papendrecht – een toekomstvisie voor het voortgezet onderwijs in Papendrecht geschreven. Het zou immers niet getuigen van kwaliteit als wij ons alléén door externe ontwikkelingen zouden laten leiden.

Hieronder staat steeds een aspect van de huidige situatie (met een ● aangegeven) en daaronder de nieuwe opvattingen die beide scholen verder willen verkennen en ontwikkelen (○).

- **Het leren van feiten staat centraal in het huidige onderwijs.** Natuurlijk gaat het óók om vaardigheden en het verwerven van een kritische houding, maar onderwijs én toetsen draaien om het verwerven van kennis en het toepassen daarvan.
 - *Omdat informatie altijd en direct beschikbaar is (via laptop, tablet of smartphone) wordt het leren van feiten minder zinvol. Het onderwijs blijft veel waarde hechten aan taal- en rekenvaardigheden, maar wordt meer en meer toegesneden op de '21ste-eeuwse vaardigheden': samenwerken, creativiteit, ICT-geletterdheid en mediawijsheid, communiceren, probleemoplossend*

vermogen, kritisch denken en sociale en culturele vaardigheden. Het aanleren van goede zoekmethoden en het aanreiken van criteria om de betrouwbaarheid van de geboden informatie te kunnen beoordelen, worden van groot belang.

- **In het huidige onderwijssysteem kennen we standaarden.** Leerlingen tonen aan dat ze aan deze standaarden voldoen door het afleggen van een examen of door het maken van toetsen. Zij halen een diploma op het niveau waarop voor de meeste vakken een voldoende wordt gescoord. Een havo-leerling, die bij wis- en natuurkunde op vwo-niveau presteert en de overige vakken op havo-niveau aflegt, behaalt een havodiploma.
 - *Lessen worden niet meer alleen klassikaal-frontaal gegeven. Lesstof zal veel meer 'op maat' worden aangeboden; soms individueel, soms in hoorcollege-achtige vorm, soms in kleine instructiegroepen.*
 - *Naast een indeling in klassen werken leerlingen ook in anders samengestelde groepen aan opdrachten waarbij een beroep wordt gedaan op hun verschillende talenten en vaardigheden. Leerlingen zullen met een eigen uitstroomprofiel (een 'rugzak' vol behaalde kwalificaties) de school verlaten. Digitale leermiddelen spelen bij dit zogenaamde 'gepersonaliseerd leren' een sleutelrol.*
- **In het huidige onderwijs is de leerstof opgedeeld in vakken.** Leerlingen ervaren zelden een samenhang tussen deze vakken.
 - *Docenten maken steeds vaker gebruik van opdrachten die de leerling uitdagen een oplossing te vinden voor in de samenleving voorkomende problemen. Vanuit de verschillende vakken zijn bouwstenen nodig om een oplossing te kunnen vinden. Zo worden theorie en het in de praktijk uitvoeren van een opdracht met elkaar verbonden.*
 - *Leerlingen komen zo vroeg mogelijk in aanraking met wat er gebeurt in instellingen en bedrijven. School en bedrijf stemmen de activiteiten in nauw onderling overleg af op het niveau van de leerlingen. De school zorgt voor een logische opbouw van de kennis en vaardigheden die de leerling moet verwerven. De samenwerking tussen docenten en bedrijven kan leiden tot aanpassing van het lesprogramma waardoor een betere verbinding tussen praktische toepassing en theorie tot stand komt.*
- **Leren vindt (afgezien van huiswerk) voor het overgrote deel plaats op school.** Bezoeken aan bedrijven en instellingen, de maatschappelijke stage en de beroepsvoorbereidende stage zijn belangrijk, maar maken hiervan slechts een klein onderdeel uit.
 - *In het onderwijs van de toekomst zal de school de plaats blijven waar vaardigheden worden geleerd, kennis wordt opgedaan en informatie wordt verwerkt. Maar een groter deel van het onderwijs dan nu het geval is zal in samenwerking tussen school en samenleving gaan plaatsvinden. Samenwerking met maatschappelijke instanties en organisaties leidt er toe dat leerlingen ervaring opdoen op locatie, en lessen in de school verzorgd worden door externe deskundigen. Hoe ouder de leerling wordt, hoe meer activiteiten buiten de school plaatsvinden. Voor de meest kwetsbare groep in het voortgezet onderwijs (zij die dreigen zonder diploma het onderwijs te verlaten) zal samenwerking met lokale leerwerkbedrijven worden gezocht.*

Conclusie

- ✓ *Het onderwijs staat – meer dan ooit – aan de vooravond van belangrijke veranderingen die hun weerslag hebben op de organisatie en inrichting van het onderwijs. Dat heeft ook gevolgen voor hoe dat onderwijs wordt geaccommodeerd. Visie en huisvesting vormen daarbij meer dan vroeger een twee-eenheid.*
- ✓ *Wat blijft, is dat de school de veilige, sociale omgeving biedt waar de leerling zichzelf kan ontdekken en zich kan ontwikkelen tot een zelfstandig participerende burger.*
- ✓ *Natuurlijk blijven we er naar streven om jongeren een prettige schooltijd te bieden waar – naast het leren – ook sociale, sportieve en culturele activiteiten hen zullen vormen.*

Hoofdstuk D - Waarom is dat belangrijk?

Het welzijn van onze jongeren

Eén van de belangrijkste taken van het onderwijs is – naast het bieden van een leeromgeving voor onze jongeren – dat het aansluit op maatschappelijke ontwikkelingen. Het tempo van die ontwikkelingen ligt momenteel hoger dan ooit. Dat maakt de aansluiting op de maatschappij niet altijd even eenvoudig. Voorspellen hoe het (voortgezet) onderwijs er over twee decennia uit zal zien, is onmogelijk. Maar nieuwe technologieën bieden het onderwijs ook ongekende mogelijkheden; voor onze scholen, maar ook voor onze jongeren.

Wij zijn op dit moment al volop bezig om deze mogelijkheden te verkennen. De scholen hebben ambitieuze ideeën over welke ontwikkelingen zij willen volgen én zelf vorm willen gaan geven, zoals:

- ✓ In het nieuwe scholendorp moet in samenwerking met het regionale bedrijfsleven een 'Techniekhuis' komen. Dit 'Techniekhuis' wordt gebruikt door leerlingen op alle niveaus en waarin ook samenwerking tussen leerlingen van alle niveaus mogelijk is. Het is onze wens dat de werkelijkheid in de bedrijven zo getrouw mogelijk wordt gesimuleerd. In dit 'Techniekhuis' worden de verschillende talenten van leerlingen optimaal benut. Met dit 'Techniekhuis' bereiken we dat de focus van de scholen bij de technische beroepen op alle niveaus komt te liggen. We voldoen met dit 'Techniekhuis' aan een grote vraag in onze regio.
- ✓ Naast dit 'Techniekhuis' is er ook grote behoefte aan een 'Sciencehuis' waar in een laboratoriumachtige omgeving onderzoekvaardigheden worden aangeleerd en geoefend.
- ✓ In een 'Talenhuis' oefenen leerlingen met alle aspecten van communicatie, waaronder in het bijzonder de digitale.
- ✓ De vorming van onze toekomstige leerlingen zou niet compleet zijn als er in een 'Kunsthuis' niet aan de brede creatieve ontwikkeling (van beeldende vorming tot muziek) kan worden gewerkt.
- ✓ In het scholendorp moet er ook voldoende ruimte zijn voor leerlingen om zelfstandig of in kleine

groepjes te kunnen werken. Voor de ontwikkeling van het eigen verantwoordelijkheidsgevoel, samenwerkingsvaardigheden en het kunnen nemen van de regie door de leerlingen is dit cruciaal. In de huidige gebouwen, die zijn toegesneden op klassikaal onderwijs op één niveau aan grote groepen, is dit niet realiseerbaar.

Bij deze nieuwe ontwikkelingen horen gebouwen die hiervoor ook de mogelijkheden bieden. Dat is niet alleen goed voor een gezond toekomstperspectief van onze scholen, maar zeker ook voor onze jongeren:

- ✓ Het schoolgebouw van de toekomst is kleinschalig ingericht en heeft zowel grote onderwijsruimtes (zoals een collegezaal) als kleine (werkgroep-)ruimtes. Het biedt daarmee ook gelegenheid voor leerlingen en docenten samen te werken en te leren met en van maatschappelijke organisaties en bedrijven.
- ✓ Het schoolgebouw van de toekomst is eenvoudig aan te passen aan de wisselende ruimtebehoeftes van de beide scholen (flexibel).
- ✓ De locatie moet voldoende ruimte bieden om de kleinschalige uitstraling van een 'scholendorp' recht te doen.

Conclusie

- ✓ De gemeente Papendrecht heeft de ambitie om goed onderwijs te willen faciliteren voor haar eigen inwoners en voor die in de westelijke Alblasserwaard.
- ✓ Wij willen daaraan van harte, met overtuiging én met visie een bijdrage leveren.
- ✓ De leerlingen in Papendrecht en omgeving moeten een keuze kunnen maken voor een onderwijsomgeving die zoveel als mogelijk aansluit bij de leefwijze thuis. Onderwijs aan leerlingen van deze leeftijd is immers voor een groot deel ook opvoeding. Daarom kiezen de scholen bewust niet voor een fusie.
- ✓ Leerlingen en hun ouders behouden de mogelijkheid om een keuze te maken; de scholen verschillen van elkaar qua denominatie en onderwijsconcept.
- ✓ Het onderwijs wordt sterker verbonden met de samenleving. Leren vindt voor een deel ook buiten de school plaats; instellingen en bedrijven worden partners en nadrukkelijker betrokken bij het onderwijs van onze scholen.

Hoofdstuk E - Wat betekent dat voor ons?

Scenario's voor de toekomst

E.1. Wat betekent dat voor het onderwijs?

Het Papendrechts voortgezet onderwijs heeft een uitgestrekt voedingsgebied, met name in de West-Alblasserwaard. Wij zijn ervan overtuigd dat een zo breed mogelijk scala aan onderwijsmogelijkheden een belangrijke voorwaarde is om het voortgezet onderwijs in Papendrecht voor iedereen aantrekkelijk te laten zijn én te laten blijven. Iedere leerling moet binnen de regio een passende vorm van voortgezet onderwijs kunnen bezoeken.

Daarom willen we

- ✓ aan het onderwijsaanbod van De Lage Waard, dat als enige school in de gemeente Papendrecht Leerweg Ondersteunend Onderwijs aanbiedt, *voortgezet speciaal onderwijs* en *praktijkonderwijs* (kunnen) toevoegen;
- ✓ een succesvolle doorstroom naar het mbo kunnen bevorderen door het eerste (en tweede) leerjaar van bepaalde richtingen in de toekomst binnen de vmbo-omgeving in Papendrecht aan te bieden (uiteraard zijn wij daarbij afhankelijk van de bereidheid van het ROC opleidingen (deels) te decentraliseren; de ontwikkelingen met betrekking tot het voorbereidend hoger beroepsonderwijs (vhbo) tekenen zich wel steeds duidelijker af, maar zijn toch nog steeds toekomstmuziek. Een overleg met de daarvoor in aanmerking komende hbo-instellingen is daarom nog prematuur);
- ✓ de verdere vormgeving van het Passend Onderwijs gezamenlijk beter aanpakken; beide scholen participeren al in hetzelfde regionale samenwerkingsverband;
- ✓ de gymnasiumafdeling van het Willem de Zwijger College, overigens ook de enige in de regio, en het excellentietraject dat leerlingen in de gehele school wordt aangeboden, verder uitbouwen;
- ✓ gezamenlijk sterke nadruk blijven leggen op de bètarichting op de havo en het vwo; veel nadruk moet liggen op de promotie van (beroepen in) de techniek, immers dé economische motor van Papendrecht en omgeving;
- ✓ bij een ambitieus project om het voortgezet onderwijs op een eigentijdse manier in te richten en vorm te geven én omdat beide scholen uit de wijde omgeving leerlingen trekken niet alleen het regionale bedrijfsleven, maar ook regiogemeenten door voor hun voortgezet onderwijs op Papendrecht zijn aangewezen, nauwer betrekken;
- ✓ de in de *Kadernota Onderwijs* genoemde opzet van een LOC, gelieerd aan bedrijfsopleidingen in de regio, op de nieuwe, gezamenlijke locatie eenvoudiger en efficiënter vormgeven. Het bedrijfsleven kan zodoende effectiever worden betrokken bij de ontwikkeling van deze ene locatie, waar de Papendrechtse scholen hun krachten bundelen.

E.2. Wat betekent dat voor de huisvesting?

De in deze toekomstvisie beschreven externe ontwikkelingen, interne factoren én onze eigentijdse visie op het voortgezet onderwijs van de toekomst vragen dat schoolgebouwen er – in de toekomst – anders uit zullen zien dan nu. Daarbij speelt ook de schoollocatie een belangrijke rol. De medewerkers van de beide scholen zijn enthousiast over de plannen om te komen tot een nieuwe, op één plek geconcentreerde, kleinschalig vormgegeven huisvesting. In de nieuwe gebouwen kunnen de eisen die de al gaande onderwijs(r)evolutie stelt, gerealiseerd worden. De besturen volgen beide de ontwikkelingen op de voet en staan zeer positief tegenover nieuwbouw.

Bij het bepalen van de voorkeur voor een optie heeft steeds de vraag centraal gestaan: Hoe kunnen we in Papendrecht nu en in de toekomst een breed, kwalitatief goed onderwijsaanbod blijven realiseren, waarbij recht gedaan wordt aan zowel de bestaande pluriformiteit in de samenleving als aan de zich voltrekkende onderwijsrevolutie.

We zijn ervan overtuigd, nadat de wethouder ons had gevraagd gezamenlijk een visie op nieuwe huisvesting te ontwikkelen, dat de meerwaarde van een unilocatie voor beide scholen uitgaat boven de mogelijkheden die de diverse opties bieden.

Wij hebben voor dit huisvestingsvraagstuk een drietal opties onderzocht. Bij het bepalen van de voorkeur voor een optie heeft steeds de vraag centraal gestaan: Hoe kunnen we in Papendrecht nu en in de toekomst een breed, kwalitatief goed onderwijsaanbod blijven realiseren, waarbij recht wordt gedaan aan zowel de bestaande pluriformiteit in de samenleving als aan de zich voltrekkende onderwijsrevolutie?

We zijn ervan overtuigd, nadat de wethouder ons had gevraagd gezamenlijk een visie op nieuwe huisvesting te ontwikkelen, dat de meerwaarde van een unilocatie voor beide scholen uitgaat boven de mogelijkheden die de diverse opties bieden.

Optie 1

Renovatie van de drie bestaande gebouwen

Voordelen

- ✓ De leerlingen blijven op de voor hen bekende en vertrouwde locaties onderwijs volgen; De profilering van de beide scholen apart, de herkenbaarheid en identiteit, blijft ongewijzigd.
- ✓ De eisen van een verzelfstandigd theater kunnen bij renovatie van het gebouw van het Willem de Zwijger College worden meegenomen.

Om de ingezette samenwerking tussen beide scholen verder vorm te geven, in het bijzonder op het gebied van technisch onderwijs op alle niveaus, én in de samenwerking met de vervolgopleidingen (aantrekken van de eerste twee leerjaren van het ROC) en het bedrijfsleven, zal in dit scenario wel een concentratie van de beroepsgerichte opleidingen moeten worden meegenomen.

Nadelen

- ✗ De samenwerking tussen beide scholen, die tot meer efficiëntie en daarmee het overhouden van meer geld voor het onderwijs, moet leiden, wordt niet gestimuleerd. Sterker nog: het handhaven van de bestaande huisvestingssituatie werkt op alle niveaus belemmerend voor de samenwerking.
- ✗ Het aantrekken van andere vormen van onderwijs en van investeringen door het bedrijfsleven in de gebouwen, is in dit scenario moeilijker.
- ✗ Veel vmbo-basis/kader-leerlingen van het Willem de Zwijger College moeten na twee jaar, net als nu, naar een andere locatie, omdat het Willem de Zwijger College uitsluitend de sector techniek biedt.
- ✗ De verkeersdruk, met name 's ochtends op de Burgemeester Keijzerweg en de Veerweg, blijft.
- ✗ Renoveren van de drie panden is een kostbare zaak waarbij de uitkomst suboptimaal blijft.
- ✗ Het gebouw aan de Burgemeester Keijzerweg is in een dusdanige staat, dat renovatie per definitie duurder is dan nieuwbouw.
- ✗ Alle drie de gebouwen kennen een inflexibele staalconstructie. Verandering van indeling leidt tot zichtbare balken midden in ruimtes.
- ✗ In het gebouw van het Willem de Zwijger College moet, door het dalend leerlingaantal, vloeroppervlakte worden gereduceerd. Voor de overtollige ruimte moet dan wel een bestemming worden gevonden.
- ✗ De gebouwen zijn maar moeilijk (lees: alleen met grote investeringen) duurzaam, energiezuinig en toekomstbestendig te maken, waardoor met name de exploitatiekosten hoog blijven.
- ✗ Er is geen financiële dekking uit de opbrengst van het vrijvallen van drie locaties.

Optie 2

Nieuwbouw op twee locaties: vmbo/mavo en havo/vwo

Voordelen

- ✓ De beperkingen van bestaande gebouwen met bijbehorende bestaande praktijken vallen weg.
- ✓ (Gedeeld) ruimtegebruik is beter mogelijk en het gevoel van kleinschaligheid blijft bestaan.

Nadelen

- ✗ Eén van de belangrijkste bezwaren is het (bewust) creëren van een tweedeling; hierdoor zal altijd één schoollocatie worden gezien als 'de minder aantrekkelijke'. Met name ouders van leerlingen met een vmbo (mavo) advies zien veel liever dat hun kind in een context wordt geplaatst waar ook havo wordt aangeboden; doorstroom na het diploma wordt dan ook aantrekkelijker en makkelijker en is daarmee in lijn met onze onderwijsvisie.
- ✗ De keuze voor gescheiden nieuwbouw is voor alle leerlingen een gemiste kans te leren om in alle verscheidenheid samen te leren en samen te leven.
- ✗ Wij hebben in onze toekomstvisie juist aangegeven dat het stimuleren van leerlingen om vakken op hogere niveaus af te sluiten dan de leerweg die ze volgen, een belangrijke pijler van het toekomstig voortgezet onderwijs is. Tussen vmbo (mavo) en havo (waar het op zichzelf zeer goed mogelijk is om overgangen te creëren) wordt dat in deze optie in ieder geval vrijwel onmogelijk.
- ✗ De mogelijkheden voor havo/vwo-leerlingen om daadwerkelijk in aanraking te komen met techniek verslechteren; op het Willem de Zwijger College zitten alle onderwijsvormen, tot groot genoegen, onder één dak. De samenwerking met bedrijven zal vooral op de vmbo/mavo-locatie gestalte krijgen.
- ✗ De efficiëntie in de bedrijfsvoering is in deze optie niet optimaal. Op twee locaties voer je twee keer dezelfde ondersteunende activiteiten uit, zoals alarmering, etc.

Optie 3

Nieuwbouw op één locatie

Voordelen

Deze optie heeft, afgezet tegen de twee andere opties, de meeste voordelen:

- ✓ De gemeente Papendrecht krijgt een duurzame en doordachte plek waar de samenleving in het klein zich bevindt; jongeren oefenen er in een veilige omgeving in samenleven en burgerschap.
- ✓ Onderwijsbedrijvigheid van hoge kwaliteit en op alle niveaus op één plek in de gemeente (waarbij op het gebied van een breed aanbod van technisch onderwijs wordt samengewerkt) heeft onmiskenbaar aantrekkingskracht op (initiatieven van) bedrijven zoals het creëren van 'onderwijslabs' of 'werkplaatsen' voor alle niveaus. Het heeft ook op andere voorzieningen (bijvoorbeeld op het gebied van sport en cultuur) een aanzuigende werking.
- ✓ Juist door elkaars nabijheid én door de nauwe samenwerking profileren beide scholen zich duidelijk en worden de verschillen duidelijker uitgedragen (zonder te 'kannibaliseren').
- ✓ Onderwijs op maat is voor alle leerlingen mogelijk.
- ✓ Het overstappen tussen schooltypes is eenvoudig en leidt niet tot grote veranderingen in het leven van jonge mensen. Nu moeten leerlingen van het Willem de Zwijger College na het tweede leerjaar vmbo-beroepsgericht onderwijs overstappen naar De Lage Waard (omdat de sectoren economie en zorg & welzijn alleen dáár worden aangeboden).
- ✓ Gezamenlijk en op één locatie bieden de scholen méér keuzemogelijkheden voor leerlingen.
- ✓ Praktijklokalen zijn beschikbaar voor mavo- (gemengde leerweg) havo- en vwo-leerlingen (praktische profielwerkstukken).
- ✓ Voor leerlingen van het Willem de Zwijger College en van de Burgemeester Keizerweg komen sportvelden in de nabijheid van de school weer in beeld.

- ✓ Bij grotere fluctuaties in leerlingaantallen kunnen lokalen eenvoudig en efficiënt worden uitgewisseld. Daardoor wordt de noodzaak om te investeren in noodlokalen veel kleiner.
- ✓ Voor beide scholen geldt dat het delen van voorzieningen onmiskenbaar voor een kostenbesparing zorgt. Te denken valt aan één parkeerterrein, gezamenlijke sportvelden en -lokalen en vaklokalen, het samenwerken van ondersteunende diensten en het gezamenlijk uit- en aanbesteden van diensten, producten en materialen. De kostenbesparing op de exploitatie en het onderhoud van de huidige verouderde gebouwen is evident. De opbrengst hiervan wordt uiteraard opnieuw geïnvesteerd in het onderwijs.
- ✓ De leerlingenstromen blijven weg van de drukke doorgaande wegen in het centrum.
- ✓ Concentratie van voortgezet onderwijs op één nieuwe locatie zorgt er voor dat op de plekken die door de scholen worden verlaten interessante inbreidingslocaties ontstaan die een financiële basis bieden voor realisering van de nieuwbouw. Bij een aantrekkende economie worden de inbreidingslocaties met de dag interessanter. Voor het theater biedt dit ontplooiingsmogelijkheden in het Van der Palmgebied.

Voorwaarde voor succes

De derde en naar onze mening meest interessante optie kent één ultieme voorwaarde voor succes: de ruimte voor kleinschaligheid. Deze optie vergt een groot perceel en stelt eisen aan de wijze waarop de gebouwen worden gepositioneerd en ingedeeld. Het in goede banen leiden van de concentratie van 12- tot 18-jarigen op één terrein vraagt om beleid en investeringen, maar wij willen ons hier van harte en vol overtuiging voor inzetten.

Conclusie

- ✓ *Optie 3 – gezamenlijke nieuwbouw op één locatie – biedt zowel op het gebied van ruimtelijke ordening als op het gebied van onderwijsvisie, bedrijfsvoering en duurzaamheid de beste en – zeker op termijn – het meest efficiënte antwoord op de externe ontwikkelingen, interne factoren en de veranderende onderwijsvisie van de toekomst. Een duurzame en doordachte oplossing.*

Hoofdstuk F - Wat betekent dat voor Papendrecht?

Het scholendorp; duurzaam en doordacht voortgezet onderwijs op één locatie

De komst van een op het onderwijs van de toekomst toegesneden scholendorp zal voor Papendrecht en het voortgezet onderwijs veel betekenen.

Samen...

- ✓ Er komt voortgezet onderwijs van hoge kwaliteit op één plek in de gemeente, waar samenwerking meerwaarde biedt.
- ✓ Die samenwerking wordt bevorderd doordat het scholendorp een groep van gebouwen vormt op één plek, waarin beide scholen en andere partners een plaats krijgen.
- ✓ Docenten van de beide scholen kunnen elkaar ontmoeten en materiaal en ervaringen uitwisselen, waardoor de kwaliteit kan worden verhoogd.
- ✓ Er kan samen gebruik gemaakt worden van voorzieningen als ICT, infrastructuur; sportfaciliteiten, stagebureau, etc. Voor beide scholen geldt dat het gezamenlijk gebruik van voorzieningen als sportvelden, (vak)lokalen en andere faciliteiten leidt tot kostenbesparing.

...bouwen...

- ✓ Het scholendorp, waar verschillende 'leshuizen' onderdak bieden aan groepen leerlingen, voelt kleinschalig en veilig aan.
- ✓ De gebouwen worden energiezuinig gebouwd van duurzame materialen, CO2-neutraal en daarmee een duurzaam voorbeeld voor de regio, met koude-warmte opslag, alternatieve energiebronnen zoals zonnepanelen, en dergelijke; een bron van educatieve mogelijkheden!
- ✓ Het flexibel houden van de gebouwen (gemakkelijk te verplaatsen wanden en dergelijke) maakt uitbreiding en krimp eenvoudiger en goedkoper te faciliteren. Niet alleen bij grotere fluctuaties in leerlingaantallen, maar ook bij nieuwe onderwijskundige inzichten moeten ruimtes kunnen worden vergroot en verkleind.

... voor Papendrecht

- ✓ De onderwijsconcentratie is aantrekkelijk voor bedrijven, die bijvoorbeeld een 'onderwijslab' (plaats voor docenten en leerlingen om te experimenteren met nieuwe technieken en apparaten) en andere oefenruimten willen creëren.
- ✓ Het scholendorp moet betekenis hebben voor de wijk, de gemeente en de regio door multifunctionaliteit. Daarbij moet gezocht worden naar versterking van het gebruik van de faciliteiten van het scholendorp, ook buiten schooltijden.
- ✓ Het scholendorp wordt een opvallende 'landmark' in de gemeente en de regio.

Hoofdstuk G - Samen kunnen we méér!

Wat verwachten we van de gemeente Papendrecht?

Wij hebben in deze **Toekomstvisie Voortgezet Onderwijs Papendrecht** externe ontwikkelingen en interne factoren beschreven die wij op ons af zien komen en die de toekomst van het voortgezet onderwijs gaan bepalen. Hoe dan ook.

Wij hebben – gegeven deze ontwikkelingen – niet passief willen afwachten wat de gevolgen van deze ontwikkelingen zijn, maar besloten om proactief een nieuwe toekomstvisie, *duurzaam en doordacht*, te schrijven in het belang van onze gemeente in het algemeen en onze leerlingen en onze scholen in het bijzonder.

Samen met besturen, medewerkers, leerlingen en ouders

We staan voor belangrijke keuzes om de toekomst van het voortgezet onderwijs in Papendrecht te faciliteren. Het Willem de Zwijger College en De Lage Waard willen zich van harte inspannen om deze toekomstvisie mogelijk te maken. Wij doen dat samen met onze besturen, onze medewerkers, onze leerlingen en hun ouders. Een gezamenlijke opdracht waar wij vol overtuiging onze schouders onder willen zetten. Omdat wij geloven in het grote belang van kwalitatief voortgezet onderwijs in Papendrecht. Nu en in de toekomst.

Samen met de gemeente Papendrecht

Wij kunnen dat tegelijkertijd niet zonder de medewerking van de gemeente Papendrecht. Wij weten ons hierbij gesteund door een gemeentebestuur, college én raad, dat zich van harte en betrokken inzet voor dat kwalitatieve onderwijs in onze gemeente. Daarvan getuigt bijvoorbeeld het Coalitieakkoord 2014-2018, dat hierover meldt:

“3.3 Onderwijs en jeugd

Onderwijs

Onderwijs en arbeidsmarkt is een bestaand speerpunt van beleid, de coalitie zet dit voort. De coalitie vindt dat iedereen gaven en talenten moet kunnen ontwikkelen. De gemeente creëert daarbij de randvoorwaarden door samen met de scholen te komen tot een breed gedragen lokaal onderwijsbeleid met voldoende aanbod van kwalitatief goed onderwijs, zowel primair, speciaal, voortgezet onderwijs als beroepsonderwijs. Passend onderwijs en begeleiding om talenten optimaal te ontwikkelen horen daarbij. Een betere samenwerking tussen de Vmbo's in de Drechtsteden met een rol voor de ROC's acht de coalitie wenselijk voor de aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven. De coalitie stimuleert vroeg- en voorschoolse educatie en de samenwerking tussen peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en het primair onderwijs. De coalitie stimuleert voortzetting van de maatschappelijke stage en het aanbieden van leerwerkplekken. De coalitie wil voortijdig schoolverlaten en ongeoorloofd schoolverzuim voorkomen via extra inzet van Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten.

[...]

De coalitie zet concreet in op:

- *instandhouding van kwalitatief en breed onderwijs in Papendrecht*
- *bevorderen van aansluiting tussen (beroeps)onderwijs en het bedrijfsleven*
- *faciliterende rol bij het aanbieden van passend onderwijs*
- *[...]*
- *voortzetting van de maatschappelijke stage en het aanbieden van leerwerkplekken*
- *[...]*

- *een integrale aanpak van jeugd- en jongerenbeleid*
- [...]”

De afgelopen jaren is gebleken dat ook in de Kadernota Onderwijs een belangrijke basis werd gelegd voor het borgen van de kwaliteit van het (voortgezet) onderwijs in Papendrecht.

Het is die basis en die houding die ons mede inspireren om dit traject, namelijk: de toekomst van het onderwijs duurzaam en doordacht richting geven, vol overgave te starten.

Wij verkennen daarom graag met de gemeente de mogelijkheden die in deze toekomstvisie zijn uitgewerkt met het oog op duurzaam en doordacht voortgezet onderwijs in Papendrecht.

Papendrecht, januari 2016